

МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ВИКЛАДАННЯ "УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ (ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ)"

У статті розглядаються методичні аспекти викладання "Української мови (за професійним спрямуванням)". Автори акцентують увагу на методах активізації та інтенсифікації навчання, зростанні ролі української професійної мови.

Ключові слова: гуманітаризація навчально-виховного процесу, активізація та інтенсифікація навчання.

Л. Силевич, О. Мельничук. Методические аспекты преподавания "украинского языка (по профессиональному направлению)". В статье рассматриваются методические аспекты преподавания "украинского языка (по профессиональному направлению)". Авторы акцентируют внимание на методах активизации и интенсификации обучения, рост роли украинского профессионального языка.

Ключевые слова: гуманитаризация учебно-воспитательного процесса, активизация и интенсификация обучения.

L. Silevych, O. Melnychuk. Methodical Approaches to Teaching the Ukrainian Language for Specific Purposes. The article deals with methodical approaches to teaching the Ukrainian Language for specific purposes. The authors focus their attention on motivating and intensifying the process of teaching, as well as on the increasing importance of the Ukrainian Language for specific purposes.

Keywords: humanitarization of teaching process, motivating and intensifying the process of teaching

Мета: охарактеризувати сучасні методи, принципи та форми вивчення "Української мови (за професійним спрямуванням)" у контексті кредитно-модульної системи навчання.

Українська мова – державна мова України, вільне володіння нею сприяє реалізації творчих можливостей кожної людини в усіх сферах життя, її духовному вдосконаленню та розвитку національної самосвідомості. Критерієм освіченості й вихованості є висока мовна куль-

тура, яка передбачає знання основних законів мови і мовлення, їхньої природи, норм літературної мови та її різновидів, вільне володіння багатством виражальних мовних засобів.

Постановка проблеми в загальному вигляді. Одним з актуальних завдань системи вищої професійної освіти є підготовка конкурентоспроможних фахівців, які відзначатимуться прагненням до вдосконалення в інформаційно-технологічному просторі на основі інноваційності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивченню питань упровадження кредитно-модульної системи навчання з урахуванням інноваційних методик присвячують свої дослідження Р. Басій, О. Зенін, Е. Крюков, В. Кремень, В. Рябова, Н. Терещенко, К. Чернова, О. Іванцова та інші.

Формулювання цілей статті. Мета вивчення "Української мови (за професійним спрямуванням)" полягає в досягненні кінцевих цілей, які встановлюються на основі ОПП підготовки медика за фахом відповідно до навчальної програми (гуманітарна освіта) і є основою для побудови змісту навчальної дисципліни. Опис цілей сформульований через перелік умінь у вигляді цільових завдань (дій). На підставі кінцевих цілей до кожної теми подані конкретні завдання у вигляді переліку певних умінь (дій), цільових завдань, що забезпечують досягнення кінцевої мети вивчення дисципліни.

Кінцеві цілі дисципліни:

- використовувати різноманітні мовні засоби відповідно до сфери і мети висловлювання;
- застосовувати фахову нормативну лексику;
- демонструвати культуру писемного та усного мовлення;
- опрацювати наукові медичні тексти, оформляти та укладати ділові документи.

Виклад основного матеріалу. "Українська мова (за професійним спрямуванням)" як навчальна дисципліна:

а) ґрунтується на отриманих під час навчання у середній загальноосвітній школі базових знаннях з української мови та літератури й інтегрується з дисциплінами українознавчого спрямування та з іншими дисциплінами на рівні викорис-

тання фахової нормативної лексики;

б) закладає основи вивчення студентами української мови, культурології, філософії, інших гуманітарних і медичних дисциплін, що передбачає інтеграцію з цими дисциплінами та формування умінь застосовувати знання з української мови у процесі подальшого навчання та у професійній діяльності;

в) активно використовує основні положення і висновки соціальної інформатики, книгознавства, бібліотекознавства, історичного джерелознавства, архівознавства, теорії справочництва (діловодства).

Методи активізації та інтенсифікації навчання:

Діагностування (усне опитування згідно з розробленими викладачем методичними вказівками, бесіда, спостереження, тестування, контрольні й самостійні роботи); **інформування** (виготовлення індивідуальних папок із зразками професійної медичної документації, демонстрація, консультування, розповідь, групове навчання, підсумковий тестовий модульний контроль); **самоствійна робота** (написання та виголошення рефератів, дослідження наукових та інформаційних джерел, здійснення мовних розвідок); **практична робота** (виконання тренувальних вправ та завдань); **розвиток творчої діяльності** (здійснення мовних розвідок); **операційний метод** (ділові ігри, самокритика, розв'язання комунікативних ситуацій).

У практиці викладання "Української мови (за професійним спрямуванням)" доцільно використовувати комунікативно-діяльнісний та функціонально-стилістичний принципи, як-от при розгляді теми "Лексичний аспект фахового мовлення". Метою її вивчення є конкретизація змісту понять "лексика", "лексикологія", "лексикографія"; визначення місця термінології в системі професійного мовлення; з'ясування ролі синонімів, антонімів, омонімів, паронімів у текстах документів; удосконалення практичних навичок та вмінь щодо правильного використання лексичного багатства української мови.

Застосування лексики фахового мовлення регулюється стильовими нормами офіційно-ділового стилю. Слід пам'ятати, що його мова повинна відповідати нормам сучасної української літературної

мови відповідно до чинного правопису.

Для реалізації поставленої мети пропонуємо використовувати такі тренувальні вправи, наприклад:

Завдання 1. З'ясуйте значення слів: криз – криза; ознайомити – познайомити; дефективний – дефектний; ефект – афект; в'язи – м'язи; стрес – струс; сердечний – серцевий – сердешний; психіатричний – психічний – психологічний; болісний – болючий; відчуття – почуття; шкірний – шкіряний.

Завдання 2. Поясніть спільне і відмінне у значенні слів, що входять у синонімічний ряд. Введіть синоніми в речення.

1. Болісний, мученицький, страдницький, страждальний, пекучий, щемкий, щемливий.

2. Вада, недолік, хиба, порок, прогалина, ганж, дефект.

3. Видужувати, здоровшати, одужувати, поправлятися, виліковуватися.

4. Гарячка, температура, жар, лихоманка, пропасниця.

5. Знахар, знатник, ворожбит, шептун.

6. Непритомність, безпам'ятство, безпам'яття, непам'ят, нестямя, забуття, зомління.

7. Навіювання, навійня, сугестія, гіпноз, гіпнотизування.

Завдання 3. Поясніть, як у сучасній українській літературній мові розрізняються за значенням та здатністю вступа-

ники:

аномалія, анестезія, астенія, епідемія, мікстура, генезис, хронічний, еквівалентний, фактор, фон, дезінфекція, лейкоз, конвульсії, печія, адаптуватися, вібрувати, ідентичний, ординарний, патологія, аргументи, авторитет, гіпотеза, категорія, гіпотетичний, локальний, лаконічний, екстремний, трансплантація, ректальний.

Завдання 6. Ознайомтеся з епітетами, дібраними до слова *здоров'я* у значенні "добре, міцне": багате, богатырське, ведмеже, велетенське, відмінне, добре, завидне, залізне, квітуче, козацьке, міцне, могутнє, молоде, непогане, нормальне, пишне, прекрасне. Доберіть епітети до слова *здоров'я* у значенні "погане, слабе".

Завдання 7. Складіть речення з такими словами-паронімами:

кров'янистий – кров'яний; група – трупа; лікарняний – лікарський; скальпель – скарпель; апендикс – апендицит; гамувати – тамувати; пітний – потовий; їда – їжа; дискваліфікація – декваліфікація; адрес – адреса; адресат – адресант; рецептний – рецепторний, активація – активізація.

Завдання 8. З'ясуйте значення десяти медичних термінів із вашого майбутнього фаху. Уведіть обрані вами терміни в контекст.

Завдання 9. Поєднайте терміни з визначеннями (*див. таб.*):

Надмірно високий або гігантський зріст, як і надмірно низький, карликовий зріст, зумовлені розладом функцій ендокринної системи. Гігантизм відзначається видовженням усього тіла, особливо кінцівок.

Інша різновидність порушення зросту – акромегалія (аденома передньої частки гіпофіза) характерна збільшенням кисті, пальців, стоп. Карликовий зріст може бути зумовлений зниженням функцій передньої частки гіпофіза (гіпофізарний карликовий зріст, нанізм) або щитоподібної залози (кретинізм). Низький зріст часом стає наслідком перенесеного рахіту. Зріст тіла людини зменшується в старості (унаслідок атрофії кісткового скелета). Зменшується він і при туберкульозі хребта (унаслідок утворення горба і згинання допереду верхньої половини тулуба) (Середюк Н. М.).

Завдання 11. Введіть подані медичні терміни в мінімальний контекст, попередньо ознайомившись з їхнім лексичним значенням, зафіксованим у Тлумачному словнику медичних термінів (Литвиненко Н. П., Місник Н. В. Тлумачний словник медичних термінів : [рос., латин. та укр. мовами] : для лікарів, науковців, студ. мед. навч. закл. – К. : Ірпінь: ВТФ Перун, 2010. – 848 с.):

інтернатура – форма стажування, спеціалізації, удосконалення лікарів-випускників з однієї дисципліни у великих

<i>Герніологія</i>	Наука про розвиток, мікроскопічну будову, функції органів і тканин людини та тварин
<i>Гістологія</i>	Наука про механізми, прояви, перебіг і наслідки реакцій організму на антигени в нормі і патології; наука про імунітет
<i>Імунологія</i>	Наука про грижі
<i>Імуноморфологія</i>	Наука про етіологію, патогенез, клінічні прояви, профілактику та лікування системи крові; наука про кров
<i>Вірусологія</i>	Наука про клітинні основи імунітету
<i>Гематологія</i>	Медико-біологічна наука про віруси
<i>Анатомія</i>	Медична дисципліна, що вивчає шкіру та її патологію, зокрема у зв'язку із захворюваннями загального характеру
<i>Дерматологія</i>	Медико-біологічна наука про форми й будову тіла людини та тварин
<i>Неврологія</i>	Наука про серце та його хвороби
<i>Кардіологія</i>	Галузь медицини, що вивчає нервову систему та її захворювання

ти у зв'язку з іншими словами дієслова *лікувати* і *лічити*. Підберіть спільнокореневі слова до них.

Завдання 4. Підберіть синоніми до поданих термінів:

апатія, анемія, вакцинація, вібрація, малярія, медикаменти, симптом, адаптація, авітаміноз, вакуум, інгаляція, ремісія, секреція, фобія.

Завдання 5. До поданих іншомовних слів доберіть власне українські відповід-

Завдання 10. Охарактеризуйте на прикладі поданого контексту співвідношення українських і запозичених компонентів у терміносистемі медицини.

Поняття про будову тіла складається з таких даних: 1) зросту; 2) угодованості; 3) форми тіла; 4) ступеня розвитку і тонуусу м'язів; 5) будови скелета. Ці дані отримують при огляді хворого за допомогою вимірювання зросту, маси тіла, обводу грудної клітки.

клініках, лікарнях; здійснюється протягом одного або кількох років;

гігієна – наука про методи запобігання хворобам; наука про здоров'я та його збереження;

недокрів'я (анемія) – гостра або хронічна хвороба чи стан, зумовлені зниженням кількості гемоглобіну та (або) червонокривців у крові внаслідок зменшення утворення чи збільшення руйнування їх;

патронаж – проведення профілак-

тичних та оздоровчих заходів (лікувальними закладами) удома (наприклад, патронаж дитячих консультацій);

релаксація – 1) розслаблення скелетних м'язів; 2) зняття психічного напруження;

ремісія – тимчасове полегшення або повне зникнення проявів хвороби;

рентгенограма – зображення, отримане за умови застосування променів Рентгена й зафіксоване на світлочутливому матеріалі;

рецепт – письмова вказівка лікаря провізору про виготовлення, видавання та живання ліків;

рецидив – 1) повернення хвороби під час або відразу після одужання; 2) повторення будь-якого явища після удаваного його зникнення.

Завдання 12. З'ясуйте значення медичних неологізмів, користуючись словником "Нові слова та значення". – К. : Довіра, 2009. – 271 с.:

кріогенний, кріохірургія, антиснідівський, аромотерапія, аутогенний, астромедицина, біоенерготерапія, валеологія, вертебрологія, геном, гірудотерапія, неонатологія, орторелаксація, плацебо, ювенологія, елімінувати, вакуум-

регуляція.

Завдання 13. Перекладіть клінічні терміни, з'ясуйте їх значення, користуючись словником у посібнику Рудик О. В., Гуцол М. І. Клінічна термінологія. Словотвір : посіб. – Івано-Франківськ : Видавець Кушнір Г. М., 2010. – 348 с.

Symptoma, atis, n; sympathia, ae, f; prioritas, atis, f; phasa, ae, f; pigmentatio, onis, f; parasitologia, ae, f; ordinator, oris, m; nevrologia, ae, f; mimica, ae, f; orbus, i, m; jodium, i, n; vaccinum, i, n; morphologia, ae, f; mixtura, ae, f; endocrinologia, ae, f.

Висновки. Отже, зміст текстів офіційно-ділового стилю реалізується через систему мовних засобів, які регулюються стилевими нормами. Найчіткіше мовні особливості текстів ділових паперів простежуються у лексиці сучасної української літературної мови.

Перспективи подальшого дослідження. Проблематика цього питання є актуальною і перспективною як стосовно подальших досліджень, так і в плані підвищення мовної компетентності студентів вищих медичних навчальних закладів, піднесення престижності української мови, формування морально-етичних якостей та етнічних почуттів

– свідомого "відчуття своєї належності до етносу, його культури, що викликає гордість за свій народ, любов до Вітчизни, емоційно позитивне сприйняття явищ етнічної культури, інтересів свого народу" [2, 268].

ЛІТЕРАТУРА

1. *Іванцова О. П.* Аналіз використання принципів, методів і форм у модульно-рейтинговому навчанні / О. П. Іванцова // Українська освіта у світовому часопросторі : матеріали Другого Міжнародного конгресу (Київ, 25–27 жовтня 2007 р.). – К. : Українське агентство інформації та друку "Рада", 2007. – Кн. 1. – С. 114–115.

2. *Селіванова О. О.* Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми : підруч. / О. О. Селіванова. – Полтава : Довкілля. – К., 2008. – 712 с.

3. *Юкало В. Я.* Культура мови : навч. посіб. для студентів вищих медичних закладів освіти / В. Я. Юкало. – Тернопіль : Укрмедкнига, 1999. – 77 с.

Стаття надійшла 2.06.2014 р.

УДК 373.211.24

Марина СКРИПНИК, Людмила МІНДА

МЕТОДИЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ВИХОВАТЕЛІВ ДОШКІЛЬНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ: СУТНІСТЬ ТА СТРУКТУРА

У статті актуалізується проблема розвитку методичної компетентності вихователів дошкільних навчальних закладів (ДНЗ) у контексті сучасних суспільних освітніх потреб. На основі аналізу науково-педагогічної літератури розкривається сутність поняття "методична компетентність вихователя ДНЗ" та її структурні складові; даний термін розглядається як інтегрована особистісна якість, що полягає в здатності педагога акумулювати методичні знання, уміння й досвід задля реалізації на практиці актуальних психолого-педагогічних завдань розвитку і виховання дошкільників. Структура методичної компетентності вихователя ДНЗ представлена чотирма компонентами: мотиваційним, когнітивним, діяльнісним та рефлексивним.

Ключові слова: компетентність, професійна компетентність, професійно-

методична компетентність, методична компетентність вихователя ДНЗ, структура методичної компетентності вихователя ДНЗ.

М. Скрипник, Л. Минда. Методическая компетентность воспитателей дошкольных учебных заведений: сущность и структура. В статье актуализируется проблема развития методической компетентности воспитателей дошкольных учебных заведений (ДУЗ) в соответствии современных образовательных потребностей общества. В результате анализа научно-педагогической литературы раскрывается сущность понятия "методическая компетентность воспитателя ДУЗ" и ее структурные составляющие; данное понятие рассматривается как интегрированное личностное качество, состоящее в способности педагога аккумулировать методические знания, умения и опыт в целях реализации на

практике актуальных психолого-педагогических задач развития и воспитания дошкольников. Структура методической компетентности воспитателя ДУЗ представлена четырьмя компонентами: мотивационным, когнитивным, деятельностным и рефлексивным.

Ключевые слова: компетентность, профессиональная компетентность, профессионально-методическая компетентность, методическая компетентность воспитателя ДУЗ, структура методической компетентности воспитателя ДУЗ.

M. Skripnik, L. Minda. The methodical competence of educator of preschool educational establishment: essence and structure. The article deals with the problem of development of methodical competence of educators of preschool educational establishments in the context of modern public educational needs. The author describes the essence of the